بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2022/HC-A/273 (2021/HC-N-A/08)
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތް: އަބްދުލްޢަޒީޒު ހުސައިން މަނިކު / ސަންދީރާ މަންޒިލް، ރ.އިނގުރައިދޫ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: މީހަކު މަރުވެދިޔުމުގެ އަމަލެއް ހިންގުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު
ފަނޑިޔާރު ދީނާޒް ފަހުމީ

ނިމުނު ތާރީޚު: 29 ޝަޢުބާން 1444
21 މާރިޗު 2023

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު: 14 ޝައްވާލް 1442 / 26 މޭ 2021

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ:

- **ނަންބަރު:** 85/F10C/2018
- **ނިންމި ކޯޓު:** ފާފު އަތޮޅު ދަރަނބޫދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** ޖިނާއީ [illegible] [illegible] ޢަމަލެއް ހިންގުން
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 23 އޮކްޓޫބަރު 2018
- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 19 ޑިސެމްބަރު 2019

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ވަކީލް: ޑެޕިއުޓީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އައި. އަޙްމަދު ޝާހިދު

ޑެޕިއުޓީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އައި. ޢަލީ އަޙްމަދު

އިސްތިއުނާފުގައި ޖަވާބުދާރީވާ ފަރާތް

[illegible] / [illegible]

[illegible]

ވަކީލް: [illegible] / [illegible]

ދިރާސާ – ޖިނާއީ [illegible] [illegible] ޢަމަލެއް ހިންގުން – ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު) ގެ 62 ވަނަ މާއްދާ، 52 ވަނަ މާއްދާ، 111 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 121 ވަނަ މާއްދާ، 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަދި (ނ) - [illegible] (competency) -[illegible] (nonexculpatory defenses) - [illegible] (excuse defense) -[illegible] (insanity) -[illegible] (unfitness to plead, stand trial or be sentenced) - [illegible]

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ބަޔާން، (މިބަޔާނަށް ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު އަދި ފަނޑިޔާރު ދީބާޖާ ފަހުމީ ތާއީދު ކުރައްވައެވެ.)

ތަފްޞީލު:

1. މިއީ، މާޅޮސްމަޑުލު ދެކުނުބުރި އޭދަފުށީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:85/F10C/2018 ދަޢުވާގައި އެކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ޙުކުމަށް [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ފަރާތުގެ ("[illegible]" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް") ފަރާތުން އެ ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ އުތުރު ބްރާންޗަށް އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބަލާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ. މިމައްސަލާގެ އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތަކީ ބ.ދަރަވަންދޫ، ސަންދިޔާ މަންޒިލް / އަބްދުލްޖަލީލު ޙުސައިންމަނިކު[1] ("އަބްދުލްޖަލީލު" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތް") އެވެ.

2. ހައިކޯޓުގެ އުތުރު ބްރާންޗުގެ ނަންބަރު: 2021/HC-N-A/08 ޤަޟިއްޔާއެއްގެ ތާރީޚަކީ 26 ޖުލައި 2021 ގައި ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައިވިނަމަވެސް ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު)[2] އަށް 4 ވަނަ އިސްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން، ހައިކޯޓުގެ އުތުރާއި ދެކުނުގައި ޤާއިމުކޮށްފައިވާ ހައިކޯޓުގެ ބްރާންޗް 17 ޖެނުއަރީ 2022 ދުވަހު އުވާލުމުން، އަދި ބްރާންޗުން ނުނިމި ޝަރީޢަތްކުރަމުން ހިނގަމުން ގެންގޮސްފައިވާ [illegible] މައްސަލަތައް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް [illegible] ބަދަލުކުރެވުނެވެ. މިގޮތުން މިހާރު މިޤަޟިއްޔާ ހިނގައިވާ ދަފުތަރު ނަންބަރަކީ (2021/HC-N-A/08) 2022/HC-A/273 އެވެ.

---

[1] A308456

[2] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2022 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) އަށް 4 ވަނަ އިސްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް:

3. އަބްދުލްޖަލީލް ހުސައިންމަނިކު 01 ޖުލައި 2018 ދުވަހު 10:30 ހާއިރުކަންހާއިރު، ކަނޑު ދަތުރުފަތުރު ކުރުމުގެ ލައިސަންސް ނެތި، [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] ރިސޯޓުގައި [illegible] ¹[illegible] (ޕްރޮޑަކްޓް ނަންބަރު:ED1768404) ގައިވާ [illegible] އާއި [illegible] [illegible] (ޕްރޮޑަކްޓް ނަންބަރު:ED1768403) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު) ގެ 111 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފުވި، އެމާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން އަބްދުލްޖަލީލް ހުސައިންމަނިކުގެ މައްޗަށް [illegible] [illegible] [illegible] އަމަލެއް ކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ އަބްދުލްޖަލީލް ހުސައިންމަނިކުގެ މައްޗަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ކުޅުދުއްފުށި މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible].

ކުޅުދުއްފުށި މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ނިންމި ގޮތް:

4. ދައުލަތުން ހުށަހެޅި މައްސަލާ، ކުޅުދުއްފުށި މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 85/F10C/2018 ޤަޟިއްޔާއިން [illegible] [illegible] [illegible]؛

> "ދައުލަތުން، ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު) ގެ 111 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފުވި، އެމާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން އަބްދުލްޖަލީލް ހުސައިންމަނިކުގެ މައްޗަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަބްދުލްޖަލީލް ހުސައިންމަނިކު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (Bipolar Affective Disorder / psychotiv episode with mania) [illegible] [illegible] [illegible] އަބްދުލްޖަލީލް ހުސައިންމަނިކުގެ [illegible] [illegible]

ރިޕޯޓުން [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ވ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ވ [illegible] [illegible] އަދި ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 121 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

[illegible]

އިސްތިއުނާފުވި ހުކުމް:

5. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 85/F10C/2018 ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ނުކުތާއަކީ؛

5.1. ހ. [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 85/F10C/2018 (19 ޑިސެންބަރު 2019) ޤަޟިއްޔާއަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 121 ވަނަ މާއްދާ އާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު:9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible]) ގެ 62 ވަނަ މާއްދާއަށް [illegible] ނުވައި [illegible] [illegible] ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތައް:

6. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ބުނެފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] މަރުޙަލާގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން [illegible] (unfit to

stand trial) ހުށަހަޅާފައިވާކަމަށް. ޖިނާއީ ދަޢުވާއެއް އުފުލާފައިވާ މީހަކު އޭނާގެ މައްޗަށް ކުށުވެރިވެފައިވާ ދަޢުވާ ބަލަމުންދާއިރު އޭނާގެ މައްޗަށް ކުށުވެފައިވާ ހުކުމް ބަލައިގަތުމަށް ނުކުރެވިދާނެތީވެ ފިޔަވަޅުއަޅަން ކަނޑައެޅުމުގައި ބަލަންޖެހޭ ކަންކަން ބައިނަލްއަޤްވާމީ ފެންވަރުގައި ޤާނޫނު ނަންބަރު:9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު) ގެ 62 ވަނަ މާއްދާގައިވަނީއެވެ. އެބުނެދީފައިވާ ހުކުމްތައް ސާބިތުކުރާއިރު ދައުލަތުން ވަކާލާތުކުރައްވައި، އަދާލަތު ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި އޭނާގެ ސިއްޙީ ޙާލަތު އެނގެން ހުރި ވަގުތުގައި ޤާނޫނީ ގޮތުން ބަލަންޖެހޭ ކަންކަން ބަލައި، އޭނާގެ މައްޗަށް އުފުލާފައިވާ ދަޢުވާގެ ތަފްޞީލު މަޤްޞަދު ފަހުމްވާ ގޮތަށް ނުކުތާތައް ނަގައިދޭން ނުކުޅެދޭ ޙާލަތުގައި ވަކިން ދައްކަން ނުކުޅެދޭކަން ނިންމިދާނެ އެހެން އެހެން ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ނިންމިދާނެއެވެ.

7. އަދި އެއްވެސް ކޯޓަކުން ނިންމާފައިވާ ޙުކުމެއް ބާޠިލުކުރަން ދަށު ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ސިއްޙީ ޙާލަތު ވަކާލާތުކުރަންދޭ ބަޔާންތަކެއް ބަލައިގަނެވޭނެ ކަމަށް ޤާނޫނުގައި ބުނެވިފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ބަލަންޖެހޭ ކަންކަމާއި ގުޅިގެން ފާހަގަކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ބަލައިގަނެވޭ ވަކިމަދު ސަބަބުތަކެއް ބަލައިދޭނެ އަދި އެއިން ފައިދާ އުފުލާއިރު ވަގުތު ކަނޑައެޅުމުގެ ނިޔާ ބަލައިދިނުމުގެ ސިއްޙީ ޙާލަތު ބަލައިދޭ އިނގިރޭސިން ޙާލަތުގެ ސިއްޙީ މަޤާމުގައި އެކަމަކީ ސާބިތުކުރާ ޤާނޫނީ ހާލަތު ނުކުޅެދިފައިވާ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:2011/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާ[3]ގައި ކަނޑައެޅިފައިވާފަދައިން، އެ ޙުކުމެއް ކޯޓުން އެމަނިކުފާނުގެ ސަބަބުން ކަނޑައެޅިފައިވެއެވެ. އަދި އެޕީލުކުރާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ކޯޓުން ކަނޑައެޅުމުގެ އަމުރު ޢަމަލުކުރުމުގެ ބާރު ބެލުމުގެ އިޖުރާއަތު ނިންމައިދެއްވިއިރު، ކޯޓުން އެއްވެސް ގޮތަކުން ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރު ބެލުމުގެ ކަންކަން ކޯޓުގެ ޤާނޫނީގޮތުގައި އެޕީލުކުރާ ފަރާތުގެ އެއްގަމަށް ޚާއްޞަ ޙާލަތު ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރު ލިބިދޭ ސިއްޙީ ޙާލަތު ބަލައިގަނެވިފައިވާ ބަޔާން، އެޕީލުކުރާ ފަރާތުގެ ކަނޑައެޅުމުގެ މައްޗަށް ސިއްޙީ ޙާލަތުގެ ބަލަހައްޓަމުންދާ ކާރިޘާއެއް ދިމާވެފައިވާ ކަމަށް ބަލައިގަތުމަށް، އެކަމަށް ދަޢުވާ ބެލެހެއްޓުމަށް،

---

[3] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އުސޫލު ނަގާފައިވާ ހ. ފީސަބީލިއްޔާ ގޮތުންނަގައި ފާސްކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ

ކުރުމާ ހުކުމް ބަލައިގަތުމަށް ނުކުރެވިގެންވާ ދިފާޢުކަމަށް ސަބަބަކަށް ސާބިތުވެއްޖެކަމަށާއި، ދައުވާ ބާތިލުކުރުމަށް ނިންމަވާފައިވާ ނިންމުމުން ބަދަލުކޮށްދިނުމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާ:

8. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން މިމައްސަލައިގެ ހުށަހަޅުއްވަނީ، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 85/F10C/2018 ގަޟިއްޔާގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިފުޅު ހަޟާނަތު ދޫކޮށްލުމަށް ކުރެވިފައިވާ ޢަމަލަކީ ހުކުމުގެ ގޮތުގެ ބާތިލްކުރެވޭނެ ސަބަބެއް ކަމުގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމެވުން ބާތިލުކޮށްދިނުމަށާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިފުޅު ހަޟާނަތު ދޫކޮށްލުމަށް ކުރެވިފައިވާ ޢަމަލަކީ ހުކުމުގެ ގޮތަށް ކަމަށް ނިންމައި ހުކުމް ބާތިލްކޮށްދިނުމަށް އެދިވަޑައިގެންނެވި ގަޟިއްޔާގެ އަޅުގަނޑުމެން އަރުވާލާފައިވާ ހުކުމެވެ.

އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތައް:

9. އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތުން ދެކޮޅުހަދައިވަނީ، މިމައްސަލައިގެ ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފައި ގެނެސް އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތުން، ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމަށް ދެކޮޅު ހަދައި ދައުވާ ވަކިކުރެވޭނެ މިމައްސަލައިގެ ނިންމަވާފައިވެ. ސަބަބަކީ ދައުލަތުގެ ހުށަހެޅުމަށް ދެކޮޅުހެދުމުގައި ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވާ 2020/HC-A/259 ގަޟިއްޔާގައި[4] ނިޔާގެ މައްސަލައެއް ނިންމުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުން ވަކިކޮށް ދެއްވައިދޭފައިވާ މިމައްސަލައިގައި ކަންކުރެވޭނެ ގޮތްތައް، އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ގަޟިއްޔާގައި ކަންކުރެވޭނެ ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައި، ދައުލަތުން ދެއްކި ވާހަކަތައް ބޭނުންކުރަނީ ގޮތް ބަލައިގަނެވޭނެ ގޮތަށެވެ. އެހެންކަމުން، ދައުލަތުން ހުށަހެޅުމާއި ގެނެސް ބަލައި ގޮތް

---

[4] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފުލްބެންޗުން ނިންމާފައިވާ ޢާއިޝަތު މ. ފުރަނޑުގެ ޢަބްދުލްލާ ޢަބްދުﷲ ވ ސްޓޭޓް

ނުކުތާއެއް ފާހަގަކުރާކަން ނެތްކަމަށެވެ. ދައުލަތުން އެވިދާޅުވާހެން އެސެސްމަންޓަކީ ޝަރީޢަތުން އެފަދަ ރިޕޯޓެއް ހެދުމަށް އަމުރު ކުރެއްވުމުގެ ކުރިން ހަދާފައިވާ އެސެސްމަންޓްއެއްކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތުން އެދޭ ގޮތް:

10. އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތުން އެދެނީ ދައުލަތުން އެވިދާޅުވާ އިޖުރާއަތްތައް ފުރިހަމަވެފައި ނެތުމުން، މިމައްސަލަ ދަށު ކޯޓަށް އަލުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެފަދަ ރިޕޯޓެއް [illegible] [illegible]، އިޖުރާއަތްތައް [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުން [illegible] [illegible] ފުރުސަތު ދިނުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރާ ކަންކަން:

11. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 85/F10C/2018 [illegible].

[illegible]:

12. [illegible] [illegible] (މީގެފަހުން "[illegible]" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތް")، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ގެންގުޅޫ އައުޓްޕޯޓު އިންޗާޖު އަލި ޝިޔާޒް ދައުލަތު ދިޔަކަމަށް. ހަމަގޮސް މިފަދަ އަލްވަލީ އަޅުގަ އިބުރާހީމް ދުއްލާގެ ކަމިސަލްސާއި ނޫޅުއްވު. މިކަންކަން އޮޅި ބަލައިގަތް ދިފާޢު ބަޔާން ކޮށްފައެވެ.[5]

13.01 ޖުލައި 2018 ގައި، ބ.ވިނގޫ ރިޕޯޓުގައި ދައުލަތު ޕޮއިންޓު އަކާށް، އެބަހު ފަރާތްތަކުގައި ޢަދުލު އަދާލަތުގެ ބައިތަކެއް ބަޔާން ކޮށްފައިވާ ރިޕޯޓުގެ ފުރަތަމަ ބައި ހުރި ފާރަވެރިވެ ކަނޑައަޅައެވެ. މިކަމުގެ ކަރުދާސް ބަލައިލުމުން، ސާބިތުވާ ކަމުގައި ތަކެތި އެއްޗެހި، ފަރާތްތަކުގެ ބަލައިލުމުގެ ދެ މިހެންގެ ގައިގާ މިހާ ދުވަސް ޕޮއިންޓު ޖަމާކުރި ސަބަބުން ދިމާވާ ބަޔާންތަކުން އެބައިން އެއްފަދަކަމަށް ނިންމައެވެ.

14. އެހެންކަމުން، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 09/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުހިމާޔަތްކުރުމުގެ) ގެ 111 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ގުޅިގެން ހ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން، މިކަމުގެ ބައްޔަކާ ބެހޭ ކަމަކުން ފަރާތުގެ ބަހުރުވަކީ އަދާކުރުން ކުށުގެ ދަޢުވާ ދައުލަތުން އުފުލިއެވެ.

15. މަސައްކަތްކުރުން މިދަލުވާ ބަލައި ނިންމަ، މި އަބްދުލްޖަލީލްގެ ދައުލަތު ބިލަވައުޝީ، ކުރީގެ ހުށަހެޅި ބަލައިގަތުމަށް ނުކުތްފަށީ މިހައިކޯޓުން ސަރީޢަތުން ސާބިތުވާ މިންވަރު ބަލާކުރުމަށް ޤާނޫނުތަކުގައިވެއެވެ.

ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 121 ވަނަ މާއްދާ:

16. ޤާނޫނު ނަންބަރު: 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 121 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާން ކުރަނީ؛

ދައުލަތުން ދިފާޢަށް ހާމަކުރަންޖެހޭ ހެކި	121. (ހ) ދައުލަތު ދިފާޢު ފަރާތުން ދައުލަތް ދިފާޢުގެ ފަރާތަށް، ކުރިއަށް ބުނެވި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހެކި ދަށުން ދިފާޢު ސަރުކާރުގެ އެއްވެސް ވަޞީލަތެއްގައި ނުހިމެނޭ ކަމުގެ އަދާލަތު އިންޑިޕެންޑަންސްގައި ހުރިހާ ދައުލަތުގެ އެއްގޮތްތަކާ އެހެނިހެން ސިޔާސީ ބޭނުމުގެ އަދި ދައުލަތް ބައްލަވާނެ ކަމުގެ ހާމަކުރުމަށް ތަފާސްހިސާބު ކަނޑައެޅުމާ ކޯޓަށް ހާމަކުރަން ޖެހެއެވެ

---

[5] ޕޮލިސް ޑިޕާޓް ސަރވިސްއަށް 25 އޮގަސްޓް 2018 ގައި ދިފާޢު ބައްޔާން

[illegible]

(ހ) [illegible]

(ށ) [illegible] (ހ) [illegible]

މި ފަދައިންނެވެ.

ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު) ގެ 62 ވަނަ މާއްދާ

17. ޖިނާއީ ޤާނޫނުގެ 62 ވަނަ މާއްދާ ތިރީގައި ނަކަލުކޮށްލައި [illegible]

62. [illegible]

(ހ) [illegible]

(1) [illegible]

(2) [illegible]

[illegible]

(ށ) [illegible] 60 [illegible] 60 [illegible]

މި ފަދައިންނެވެ.

18. ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ[6] 62 ވަނަ މާއްދާ އާއި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު[7]ގެ 121 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރަނީ [illegible] ދަޢުވާ ބަލައިގަތުމާއި ކުރެވޭ ހުކުމް ބަލައިގަތުމަށް ކުޅެދުންތެރިކަން (competency) ނެތްނަމަ ކޯޓުން އަމުރު ކުރަންޖެހޭނެ ގޮތެވެ. އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކުރާނަމަ، އެއީ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ[8] 60 ވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ "ދަޢުވާ ކުރުމަށް ހުރަހަކަށް ވެދާނެ ދިފާޢު" ކަމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަމެކެވެ. މިއީ، ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ[9] 52 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ބުއްދިއަށް އުނިކަން ލިބިގެންވުން (insanity) ދިފާޢުއާ މުޅިން ތަފާތު ދިފާޢުއެކެވެ. ބުއްދިއަށް އުނިކަން ލިބިގެންވުމުގެ ދިފާޢުއަކީ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ[10] 50 ވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ "މަޢާފު ލިބިދޭ ދިފާޢު" ކަމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ދިފާޢު އެކެވެ.

[illegible]

19. [illegible]

[illegible] 02 ވަނަ [illegible]

[illegible]

---

[6] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014

[7] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[8] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014

[9] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014

[10] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014

[illegible]

ޝަރީޢަތް: [illegible]

ދިފާޢު ވަކީލު [illegible]: [illegible]

ޝަރީޢަތް: [illegible]

[illegible] 03 ވަނަ އަޑުއެހުން

ޝަރީޢަތް: .... [illegible]

ޝަރީޢަތް: [illegible]

ދިފާޢު ވަކީލު [illegible]: އާނ.

ޝަރީޢަތް: [illegible]

ދިފާޢު ވަކީލު [illegible]: [illegible]

ޝަރީޢަތް: [illegible]

ދިފާޢު ވަކީލު [illegible]: [illegible]

ޝަރީޢަތް: [illegible]

20. [illegible] ސާފުވެއެވެ. ޤާނޫނު ނަންބަރު:12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) [illegible] 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (2) [illegible]

ޝަރީޢަތުގެ
ކުރިން
ހުށަހަޅަންޖެހޭ
ހުށަހެޅުން

119. (ހ) އަރެސްޓުކުރުމަށްފަހު ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތި ކުރިން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހުށަހަޅަންވާނީ ހުށަހެޅުމަށްފަހުގައެވެ. މި ޤާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާނަމަ، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތި ކުރިން އެހެން ހުށަހެޅުމުގެ ހުށަހަޅަންޖެހޭނީ، އެކަށީގެންވާ ހުށަހެޅުމަށް އެއް ދުވަސް ތެރޭގައި ކުރިއަށްގެންދަވަ.

(2) ދައުލަތުގެ ހުށަހެޅުމަށް ދަޢުވާކުރުން؛

21. ދައުލަތް ކުރިމަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދަޢުވާ ހުށަހަޅައިފިނަމަ، ކޯޓުން އަމަލު ކުރަންޖެހޭ ގޮތް، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު[11]ގެ 121 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވެއެވެ. މިމައްސަލައިގައި، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާން ހުށަހެޅުމުގެ އިތުރުން ހަމައެކަނި ހެކިތަކެއް ހުށަހެޅުމުން، ޝަރީޢަތް، އަދި އެފަރާތުގެ ދިފާޢުގެ ފުރުޞަތު، އެބަ ހުށަހެޅުމުގެ ހުށަހެޅި ކަނޑައެޅުމުގެ މައްޗަށް ހޯދުން ޝަރީޢަތް ބަލަހައްޓައި ދެއެވެ.

22. ދައުލަތް ކުރިމަތުން ހުށަހަޅާ ވަގުތު ދިފާޢުގެ ފުރުޞަތު، ދައުލަތް ދީ ހުކުމް ދޭތެރޭ ހުށަހެޅުމާއި ދައުލަތް ދައުރުގެ ތެރޭގައި ބަޔާންކުރާ ނަމަވެސް، އެ ދިފާޢުގައި ގެނެސް ނިންމާން ދިފާޢުއަކަށް.[12] އެންމެހާ މުއްދަތު، ދައުލަތް ކުރިމަތުން ދިފާޢުގެ ހުށަހަޅައިދިނަމަ، ހުށަހެޅުމާއި ދައުލަތް ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތި އަދި އެދައުލަތުގެ ދިފާޢުގައި ހުރި ހުށަހަޅާ އެވަގުތު އެންމެ ނަޒަރުކުރެވޭ އެކުވެވެ. ދިފާޢު ކުރިމަތުގެ ގޮތަށް، ދައުލަތުގެ މައުސޫލު އެއްވެސްގޮތެއް ބައްލަވައިލައްވާ، މުއްދަތުގެ ހުކުމް ހުށަހަޅާ، ދައުލަތް ކުރިމަތުން ހުށަހަޅައިފައިވާ ދިފާޢު ވީނަމަ ނިންމުމުގެ ކަމުގައި ކަޒިން ކުރިމަތީ ކަނޑައެޅުން ކުރިމަތި. މިދިފާޢު ޝަރީޢަތް ކުރިމަތިން މުއްދަތުގެ ޖީންމާއެކެވެ. އެކަން ޝަރީޢަތްކުރިމަތީ ހުށަހަޅައިގެން ނިންމުމަށް ނިންމާލާށެވެ.[13]

---

[11] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

[12] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި

[13] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި.

23. އޭގެއިތުރުން، [illegible] [illegible] ދަޢުވާ [illegible] އަންގަވައިފައެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެނގެން އޮތެވެ.[14] މިއިން އަންގައިދޭ ކަމަކީ، [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] އާއި ދަޢުވާ [illegible] ކުށަކަށް [illegible] [illegible] ތަފާތު ދެ [illegible].

24. މިމައްސަލައާއި ގުޅިގެން [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ހިންގުމުގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ދިފާޢު (excuse defense) އާއި ދަޢުވާ [illegible] [illegible] ދިފާޢު (nonexculpatory defenses) އާ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ދިފާޢުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ "ބުއްދިއަށް އުނިކަން ލިބިގެންވުން" (insanity) އާއި ދަޢުވާ [illegible] [illegible] ދިފާޢުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ، "ދަޢުވާ ބަލައި [illegible] [illegible] [illegible] ބަލައިގަތުމަށް ނުފެތިގެންވުން" (unfitness to plead, stand trial or be sentenced) ގައި ބަޔާންކޮށް "ސިކުނޑީގެ ޙާލަތު" (mental condition) އަކީ ޖިނާއީ ޤާނޫނުގައި [illegible] ތަފާތު ދެ ދިފާޢެކެވެ.

25. ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު[15]ގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން [illegible] ދިފާޢުތަކުގެ ތެރޭގައި، ބުއްދިއަށް އުނިކަން ލިބިގެންވުމުގެ ދިފާޢު (insanity) ހިމެނިފައެއް ނެތެވެ. އެހެންކަމުން، މި ދިފާޢަކީ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ނަގާނެ ދިފާޢެއް ނޫނެވެ. ޖިނާއީ ކުށުގެ

---

[14] 09 މެއި 2019 ގައި [illegible] [illegible] [illegible] 3 ގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[15] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

ތުހުމަތުގައިވާ މީހުންގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލުއްވުން އާންމުކޮށް ބެއްލެވީ އިސްނަގައިގެން ލިބިފައިވާ މިހެންނަމަވެ، މިޝަރުޢުގައިވެސް ޝަރީޢަތުގެ ތެރެއިން ނަގާފައިވާ ހެއްކާ "ދަޢުވާ ބަލައި ގުޅިގެންނާއި ކުރުމާ ބުނެވޭ ބަލައިގަތުން ނުކުރެވޭނެކަމަށް" ހިފެހެއްޓުމުގައި ދެކެވޭ.

26. ފުލުހުންގެ ހުށަހެޅުން މިނިވަން މަރުކަޒު ސަރުކާރުގެ ސަބަބުތަކާ ދިމާކުރުމާއި، ޝަރީޢަތުން ބުނާ ކަށަވަރު ހެއްކާ ގުޅޭ ބަޔާން ދަށުގައި ހުށަހަޅާ ބަލައިގަތުމަށް ނިންމުމުން ފެންނަ ދާއިރާގެ ހާލަތު ހުށަހެޅުމަށް ފުލުހުން ދުވަސްތަކެއް ބަލައިގަތުމުން، ފުލުހުންގެ މިނިވަންކަން ފުރުސަތު ނުދިނުމާ ތަޙުޤީޤު ދާއިރާގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ޝަރީޢަތުން ޝަހާދަތް ހުށަހެޅުނު ތަޙުޤީޤު ނުވާ ސިޔާސީ ހާލަތު ނޫ ތަޙްލީލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ބަލައި އެދި ސަބަބުތަކެއް ބަލައިގަތުމާ ނުލިބުނުކަމުގައި ހުކުމް ނިންމައިފައެވެ.[16]

27. ދަށުކޯޓުން ހުށަހެޅި ލިޔެކިޔުންތަކާ ހަވާލާ ގުޅޭ ދަޢުވާ ބަލައިގަތުމުގައި ހުކުމް ފުރުޞަތު ބަލައިގަތުމުގެ ނުކުތާތަކުގެ ހަވާލާ މައިގަނޑު އަސާސީ ބާރުތަކާ "ވަކިން"ގެ ބަލައިގަނެވޭ. ދަށުކޯޓުން ހުށަހެޅި ލިޔެކިޔުންތަކާ ހަވާލާގައި ބުނާ، ތުހުމަތު ހުކުމް ހުކުމް އަނބުރައި ވަކިން ފުލުހުންގެ ސިޔާސަތު ބަޔާންވޭ. މިއީ މަޖުލިސީ ގޮތުން ބަލައިގަނެ ގޮތް ހިފެހެއްޓުމެވެ. ނަމަވެސް ދަޢުވާ ބަލައިގަތުމުގައި ހުކުމް ފުރުޞަތު ބަލައިގަތުމުގެ ނުކުތާތަކުގެ ހަވާލާގައި ބުނާ، ޝަރީޢަތް ހިނގާ ވަކިން އާންމު ސިޔާސަތު ބަޔާންވޭ. މިއީ އިޖުރާއީ ގޮތުން ބަލައިގަތުމަށް ހިފެހެއްޓުމެވެ.

ޝަރީޢަތުގައި ނިމުނު ނިޔާ:

28. މިދަޢުވާއާއި ގުޅިގެން، ދަށު ކޯޓުގައި ހިނގުނު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އަސާސްތަކުގެ ފަރާތުން ފުރިހަމަ ދިނުމުން ފާހަގަކުރެވޭ، ތުހުމަތު ހުކުމުން ހުކުމް ވަކިން އާންމު ސިޔާސަތު ބަޔާން ބަލައިގަން

---

[16] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޤާނޫނު) ގެ 52 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ).

ކުރުމަށް ދެކެވުނު ވާހަކަތަކެވެ. [illegible] [illegible]، ތުހުމަތު ކުރެވުނު ކުށުގެ އަމަލު ހިންގި ވަގުތު އޭނާގެ ސިކުނޑީގެ ޙާލަތު ސާބިތުކޮށް ދިނުމަށެވެ. އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކުރާނަމަ، އަބްދުލްޖަލީލް ވާހަކަ ދައްކާފައިވަނީ، ތުހުމަތު ކުރެވުނު ކުށުގެ އަމަލު ހިންގިއިރު، އޭނާއަކީ ބުއްދިއަށް އުނިކަން ލިބިގެންވާ މީހެއްކަން (insanity) ގެ ދިފާޢުގެ މައްޗަށެވެ. ނަމަވެސް ދަށު ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ، އަބްދުލްޖަލީލަކީ ކުށުގެ ދަޢުވާ ޝަރީޢަތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުކުޅެދޭ މީހެއްކަމަށް ސާބިތުވާކަމަށް ބުނެއެވެ. މީގެ ޝަރީޢަތުގައި ދެކެވުނު ވާހަކަތަކާއި [illegible] ބަޔާންކޮށް ނިންމި ނިންމުމާއި ދިމާއެއް ނުވެއެވެ.

ނިންމުން:

29. ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާ އާއި ގުޅިގެން، [illegible] [illegible] އަބްދުލްޖަލީލް ދަޢުވާއަށް ޖަވާބުދާރީވެ، ދަޢުވާ ސާބިތުވާކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި އޭނާގެ ދިފާޢުގައި [illegible] ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ޕްރޮސިކިއުޝަނުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މީހެއްކަމަށް [illegible] ނުވެއެވެ. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އޭގެ ދިފާޢުގެ މައްޗަށް މިމައްސަލަ ދަށު ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible].

30. [illegible] ގުޅިގެން، އަބްދުލްޖަލީލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އޭނާއަކީ ތުހުމަތު ކުރެވުނު ކުށުގެ އަމަލު ހިންގިއިރު، ބުއްދިއަށް އުނިކަން ލިބިގެންވާ މީހެއްކަމުގެ ދިފާޢުގެ މައްޗަށް [illegible]. އެހެންކަމުން، މިމައްސަލައިގައި ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ހުށަހެޅި [illegible] ހެކިތަކުގެ އަލީގައި ދަށު ކޯޓުން [illegible] [illegible]، އަބްދުލްޖަލީލަކީ އޭނާގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކުރެވުނު ކުށުގެ އަމަލު ހިންގިއިރު ބުއްދިއަށް އުނިކަން ލިބިފައިވުމުގެ ސަބަބުން، ބުއްދިއަށް އުނިކަން ލިބިގެންވުން (insanity) ދިފާޢުގެ

ދަށުން، [illegible] [illegible] ޢަމަލަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ވީމާ، [illegible] ދަށު ކޯޓުން އަލުން [illegible] ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] އަލުން ބެލުމަށްޓަކައި ދަށު ކޯޓަށް [illegible] ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ދެކެމެވެ. ސަބަބަކީ، ހުށަހެޅި [illegible] ހައިކޯޓުން [illegible] [illegible] ގޮތެއްގައި ބަލައި، [illegible] މިކޯޓުން [illegible] ކަނޑައެޅުމަކީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު

31. މިމައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ރައުޔަށް އަހުރެން ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible] ރައުޔު

32.މިމައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ރައުޔަށް އަހުރެން ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ހުކުމް:

ދެންފަހެ، ބަޔާންކޮށްދިޔަ ސަބަބުތައް އެހެން ހުކުމުން، [illegible] [illegible] [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 85/F10C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ހުކުމަކީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ކޮށްފައިވާ ހުކުމެއް ނޫންކަމަށާއި، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބުއްދިއަށް އުނިކަން ލިބިގެންވުން (insanity)ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި ދަޢުވާ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާއިން ފެށިގެން އަލުން ޝަރީޢަތް ގެންދިއުމަށްޓަކައި، [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު: 22/2010 (ޖުޑީޝަރީގެ ޤާނޫނު)ގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ފޮނުވުމަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި މައްސަލަ ބަލާ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމް ކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރި

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު   ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު [illegible]   ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible]